

Tjänsteskrivelse

Datum

2024-03-14

Vår referens

Agnes Löfgren

Utredningssekreterare

agnes.lofgren@malmö.se

Granskning - Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ASN-2024-2039

Sammanfattning

Malmö stadsrevision har under hösten 2023 genomfört en granskning av arbetsmarknads- och socialnämndens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen välkomnar granskningen. Förvaltningens arbete mot våld i alla former är viktigt, prioriterat och utvecklas efter hand ny kunskap tillkommer. Granskningen ger ett viktigt underlag för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Förvaltningen delar inte granskningsrapportens bild av nämndens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. För att tydliggöra detta redogör förvaltningen för delar av nämndens pågående arbete tillsammans planerade åtgärder inom området. Det beskrivs under respektive rekommendation nedan.

Förvaltningen instämmer däremot i behovet av kontinuerligt utvecklingsarbete avseende rapportens rekommendationer till nämnden. Förvaltningen behöver löpande se över och fortsätta utveckla kompetensutvecklingsarbetet, stödet till medarbetare, samverkan med förskolenämnden samt analys och uppföljning av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslås godkänna förslaget till yttrandet och skicka det till Stadsrevisionen.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner yttrandet avseende granskning av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar yttrandet till Stadsrevisionen.

Beslutsunderlag

- Bilaga - Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck - fördjupad granskning, SR-2023-81
- G-Tjänsteskrivelse - Granskning - Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck
- Förslag till yttrande - Granskning av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

Beslutsplanering

ASN beredning 2024-02-28

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2024-03-06

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2024-03-21

Beslutet skickas till

Stadsrevisionen

Ärendet

Malmö stadsrevision har under hösten 2023 genomfört en granskning av arbetsmarknads- och socialnämndens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Granskningen omfattade även förskolenämnden.

Arbetsmarknads- och socialnämnden ska yttra sig utifrån rapportens bedömning och rekommendationer och redovisa vilka åtgärder som planeras att genomföras utifrån revisionens rekommendationer, samt deras förväntade effekt.

Granskningen syftade till att bedöma dels om arbetsmarknads- och socialnämndens verksamhet avseende arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck gällande barn är ändamålsenligt, dels om samverkan med förskolenämnden inom granskningsområdet är ändamålsenlig.

Enligt rapporten är granskningens fokus barn i förskoleåldern, alternativt barn i åldern 0–12 år och i sista hand barn 0–18 år.

Revisionen har intervjuat totalt 23 personer varav åtta av cirka 2700 medarbetare från arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Revisionen har tagit del av orosanmälningar som inkommit till socialtjänsten, förvaltningens kärnprocesser och rutiner, statistik avseende aktualiseringar gällande heder, statistik och nyckeltal från Resursteam heder samt arbetsmarknads- och socialnämndens återrapportering avseende Malmö stads insatser mot hedersproblematik.

Avgränsning

Ärendet är avgränsat till revisionens fem rekommendationer och rapportens slutsatser. Ärendet beskriver inte nämndens arbete mot våld i stort och syftar inte till att ge en heltäckande bild av nämndens arbete mot våld.

Rapportens slutsatser avseende arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

Revisionen bedömde att arbetsmarknads- och socialnämnden inte bedriver en tillräcklig styrning av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck för att identifiera barn som är i behov av utredning och åtgärder.

Revisionen menar att nämnden saknar bedömningsstöd för att identifiera hedersproblematik och att verksamheter såsom Resursteam heder inte alltid konsulteras. Revisionen kritiserar att nämnden inte har något skyddat boende i egen regi för pojkar eller män som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Revisorerna bedömde att nämnden inte genomför kartläggning och analys av förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck gällande barn.

Revisionen bedömde att nämnden saknar underlag för att kunna avgöra om utbudet av insatser och andra tjänster som erbjuds barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck svarar mot behoven.

Revisorerna bedömde att nämnden inte genomför någon systematisk uppföljning och utvärdering av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck avseende barn.

Revisorerna bedömde att samverkan mellan arbetsmarknads- och socialnämnden och förskolenämnden inte är helt tillräcklig.

Nationella uppdrag avseende hedersrelaterat våld och förtryck i urval

För att tydliggöra förvaltningens arbete i ett nationellt sammanhang beskrivs ett urval av vad som är på gång nationellt avseende hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialstyrelsen har tidigare framfört att det varit omöjligt att genomföra en nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck då ytterst få kommuner utfört kartläggningar på området. Regeringen har konstaterat att kunskapen avseende omfattning och utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck är fortsatt begränsad.

Mot denna bakgrund har regeringen uppdragit åt Jämställdhetsmyndigheten att bland annat kartlägga förekomsten av barnåktenskap och tvångsäktenskap.

Nationella kompetensteamet har konstaterat att det finns ett stort behov av ytterligare kunskap och utvärdering kring vad som är lämpligt och får effekt när det gäller information och andra typer av stöd till föräldrar.

Flera myndigheter och andra aktörer har dessutom framfört osäkerhet kring arbetet med frågor rörande hedersrelaterat våld och förtryck.

Regeringen har, mot denna bakgrund, uppdragit åt Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd att anpassa befintliga föräldrastödsprogram. Vidare ska myndigheten identifiera och sprida förebyggande insatser och arbetssätt som syftar till att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget ska slutredovisas i mars 2025.

Arbetsgivarperspektiv

Nedan beskrivs vad som gäller för Malmö stads medarbetare.

Malmö stads Personalpolicy gäller för samtliga medarbetare. Policyn förtydligar vad som förväntas av stadens medarbetare. Av policyn framgår att anställda i Malmö stad bemöter alla med respekt. Det framgår även av Malmö stads värdegrund. Chefer inom Malmö stad arbetar utifrån *Ramverk aktiva åtgärder* som syftar till att motverka diskriminering.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedriver ett aktivt arbete med frågor som rör diskriminering, rasism och antisemitism, i enlighet med *Policy för mänskliga rättigheter*.

Förvaltningens överväganden

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen välkomnar granskningen. Arbetsmarknads- och socialnämndens arbete mot våld i alla former är viktigt, prioriterat och utvecklas efter hand ny kunskap tillkommer. Granskningen ger ett viktigt underlag för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Förvaltningen delar inte granskningsrapportens bild av nämndens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. För att tydliggöra detta redogör förvaltningen för delar av nämndens pågående arbete tillsammans planerade åtgärder inom området. Det beskrivs under respektive rekommendation nedan.

Förvaltningen instämmer däremot i behovet av kontinuerligt utvecklingsarbete avseende rapportens rekommendationer till nämnden. Nämnden behöver löpande se över och fortsätta utveckla kompetensutvecklingsarbetet, stödet till medarbetare, samverka med förskolenämnden samt analys och uppföljning av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Utvecklingsarbetet påverkas vidare av kunskapsutvecklingen på nationell nivå där arbetsmarknads- och socialförvaltningen deltar aktivt genom exempelvis samverka med Socialstyrelsen.

Revisionen har intervjuat totalt 23 personer varav 8 från arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Vid en granskning är det ofta nödvändigt att avgränsa inriktning och urval av material. Förvaltningen vill dock uppmärksamma att 8 intervjupersoner av förvaltningens ungefär 2 600 medarbetare inte nödvändigtvis är tillräckligt för att fånga

förvaltningens fullständiga bredd och arbete inom området. Det finns perspektiv och områden som inte kan fångas upp på grund av det begränsade urvalet av intervjupersoner.

Rekommendation 1:

Säkerställa att nämndens verksamheter har tillräckligt stöd och förutsättningar för att kunna identifiera de barn som lever under hedersrelaterat våld och förtryck och som är i behov av utredning och åtgärder.

Ett av inriktningsmålen för kommunfullmäktiges plan *Fri från våld* är att verksamma i staden ska upptäcka våld och kunna agera. Medarbetare som möter Malmöbor ska kunna känna igen tecken på våld, ha kunskap om särskild riskutsatthet, känna sig trygga i att ställa frågor om våld och kunna hänvisa till stödinsatser. Malmö stad som arbetsgivare ska säkra att medarbetare har relevant kompetens för att kunna agera vid misstanke om våld.

Genom ett förebyggande arbete, utbildningsinsatser, specialiserade verksamheter och ett aktivt utvecklingsarbete på området arbetar arbetsmarknads- och socialförvaltningen på ett flertal sätt för att säkerställa sitt bidrag till inriktningsmålet.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen menar att revisionens avgränsning i granskningen medfört att förvaltningens samlade arbete på området inte synliggjorts i tillräckligt stor utsträckning.

Förebyggande arbete

Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck behöver ske på flera plan och det räcker inte att arbeta åtgärdande när individer väl utsatts för våld. Att nå föräldrar innan det uppkommer situationer som genererar en utredning från socialtjänsten är en viktig del. Det görs bland annat genom satsningar såsom föräldraskapsutbildning *Föräldraskap i Sverige* och Familjecentraler där socialtjänsten tillsammans med förskolan möter barn och föräldrar.

Projektet TSI (tidiga och samordnade insatser) heder, Lindängen pågick under 2021–2023. Projektet omfattade Familjecentralen Lindängen med dess verksamheter och syftade till att tidigt upptäcka och förhindra hedersutsatthet bland barn och föräldrar.

Projektet är avslutat och resulterade i en, för Familjecentralen Lindängen, lokal handbok, upprättade rutiner och handlingsplan. Innan sommaren 2024 kommer Resursteam heder lansera en handbok som kommer att vara tillgänglig på nationell nivå och riktar sig till alla Familjecentraler i landet.

Stöd och förutsättningar för att upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck

Utbildningsinsatser

Förvaltningen erbjuder kontinuerligt kompetensutveckling för chefer och medarbetare avseende hedersrelaterat våld och förtryck. Resursteam heder har tagit fram en digital grundutbildning som finns tillgänglig på stadens intranät och erbjuder fördjupningsutbildningar.

Malmö stad är huvudman för Kompetenscentrum mot våld i nära relation, som omfattar flera skånska avtalskommuner där frågor kring hedersrelaterat våld och förtryck ingår.

Fördjupningsutbildningar avseende hedersrelaterat våld och förtryck har genomförts i utredningsenheter och mottag inom förvaltningen, i syfte att öka kunskapen inom området och därmed ge ett ökat stöd och fler verktyg till socialsekreterare.

Socialsekreterare får också handledning av sina förste socialsekreterare och sektionschefer. Förvaltningens kompetensutveckling inom området beskrivs vidare under *rekommendation två*.

Verksamheter inom förvaltningen med särskild kompetens i frågan

Inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen finns flera verksamheter med särskild kompetens om våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck. Flera av verksamheterna beskrivs i rapporten, exempelvis Kriscentrum boende heder och Barnahus Malmö.

Resursteam heder är ytterligare en av nämndens verksamheter. Verksamheten erbjuder stöd och konsultation vid behov. Resursteam heder behöver inte konsulteras i samtliga ärenden.

Verksamheten startade år 2016 och har utvecklats i flera steg. Verksamheten erbjuder bland annat stöd till yrkesverksamma och konsultation i enskilda ärenden. Genom Resursteam heder finns möjlighet att som medarbetare få konsultativt stöd och rådgivning i enskilda ärenden, utbildning för personalgrupper samt hjälp med att utföra risk- och skyddsbedömningar.

Screeningverktyg

I nuläget finns det inget nationellt screeningverktyg att tillgå avseende utredning av mindre barn. Resursteam heder har därför tagit fram ett screeninghjälpmedel med tillhörande stödmaterial för att tidigt upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialstyrelsen har fått i uppdrag av Regeringen att undersöka och inhämta kunskap om hur familjebehandling kan fungera i ett hederssammanhang. Förvaltningen har inlett samverkan med Socialstyrelsen utifrån uppdraget.

Socialstyrelsen har i ett första steg fått tillgång till det material som Resursteam heder tagit fram vilket Socialstyrelsen nu läser in sig på för att se om, i så fall hur, det kommer att kunna utgöra underlag i uppdraget.

Materialet har tagits fram inom ramen för projektet *Hedersproblematik i familjer inom öppenvården*. Verktøget ska ge stöd i att upptäcka om det föreligger en hederskontext i familjen som är föremål för en insats, vilka risker som i så fall föreligger och hur allvarligt det är eller riskerar att bli. Verktøget ger stöd i det fortsatta familjearbetet när det är kartlagt att en hederskontext föreligger. Screeninghjälpmidlet är i nuläget anpassat utifrån förvaltningens öppenvård. Förvaltningen ser över möjligheten att utveckla och anpassa screeninghjälpmidlet för att även kunna användas av exempelvis avdelningen IFO utredning.

I verktøget finns frågor riktade till barn respektive föräldrar/vårdnadshavare, där teman är uppdelade enligt arbetssättet Barns behov i centrum (BBIC). BBIC är en nationell, enhetlig struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av enskilda ärenden inom barn- och ungdomsvårdens myndighetsutövning som är framtagen av Socialstyrelsen.

Förvaltningen använder även bedömningsinstrument som finns tillgängliga, såsom Freda och Patriark. Patriark hjälper socialtjänsten i bedömningarna kring hedersrelaterat våld och förtryck men är inte avsett för användning i ärenden med små barn.

Studie för att undersöka orosanmälningar utifrån yrkeskategori

Institutionen för socialt arbete på Malmö Universitet planerar att, tillsammans med Malmö stad, söka medel för att genomföra en studie med syfte att undersöka orosanmälningar i Malmö utifrån fyra anmälade yrkeskategorier: polis, socialtjänst, förskola och BVC.

Studien ska exempelvis undersöka anmälningsorsak, vilka erfarenheter myndigheter/organisationer har av att göra eller inte göra orosanmälningar, samt varför vissa yrkesgrupper orosmäter i större utsträckning än andra. Projektet planeras att pågå under 2024–2025.

Regionalt resurscentrum mot hedersförtryck

Projekt Resurscentrum heder Skåne genomförs i samverkan med Region Skåne, Polisen, Åklagarmyndigheten, Länsstyrelsen och Skånes kommuner.

Förvaltningen har sedan uppstarten 2021 i uppdrag från Länsstyrelsen i Skåne att driva den operativa delen av projektet som riktar sig till kommunerna. Arbetet syftar till att tillsammans utveckla och förstärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i Skåne så att alla som är i behov av hjälp utifrån hedersrelaterat våld och förtryck får relevant och likvärdigt stöd. Resurscentrum heder Skåne erbjuder exempelvis konsultationer i specifika ärenden och stöd avseende rutiner och åtgärder inom området.

Dokumentation

Rapporten beskriver att det saknas möjlighet att ange fler än en aktualiseringsorsak när ett ärende aktualiseras inom socialtjänsten.

Förvaltningen mottar ungefär 2 000 orosanmälningar i månaden. Vid den inledande orosanmälan finns det inte alltid en klar bild av vad bakgrundsorsaken till anmälan är. Det kan leda till att aktualiseringsorsaken inte registreras som heder.

Socialtjänstens utredningar begränsas inte till aktualiseringsorsak. Aktualiseringsorsaken utgör enbart en första riktning i utredningsprocessen. Socialtjänstens utredningar är alltid bredare än aktualiseringsorsaken och en eventuell insats som följer baseras på vad som framkommer i utredningen.

Inom ramen för förvaltningens utvecklingsarbete undersöks möjligheten att införa koder i verksamhetssystemet för vilken problembild som är grunden för en *beviljad insats*. I arbetet ingår att kunna välja mellan flera alternativa orsaker till att en insats beviljas, exempelvis heder. Utvecklingsarbetet avser, inledningsvis, barnärenden inom IFO.

Rutiner

Kärnprocess för arbete mot våld i nära relationer, som även inkluderar hedersproblematik reviderades senast under hösten 2023. Kärnprocessen är ett stöd och ska ses som ett komplement till lagar, Socialstyrelsens allmänna råd, handböcker och föreskrifter på nationell nivå, samt kommunfullmäktiges Plan *Fri från våld – en gemensam angelägenhet* och förvaltningsövergripande rutiner inom området.

Kärnprocessen ägs och förvaltas av avdelningschef inom avdelningen ekonomiskt bistånd och boende där verksamheten Mottag 5, våld i nära relation och heder är placerade. Kärnprocessen hänvisar exempelvis vidare till *Förvaltningsövergripande rutin för arbetet med våld i nära relation och hedersrelaterad problematik*. Kärnprocess för arbete mot våld i nära relationer avser vuxna med eventuellt medföljande barn.

Barn- och ungdomsvård finns samlade i kärnprocess för barn- och ungdomsvård där heder ingår. Arbetet regleras av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, Socialstyrelsens handböcker och förvaltningens riktlinjer för stöd, myndighetsutövning

och insatser till barn och unga. Förvaltningens medarbetare ska utgå från dessa, även när det gäller hedersproblematik.

Förvaltningen har även implementerat en vårdmodell avseende våld i nära relation för barn som beskriver processen från aktualisering, via utredning, utredningsinsatser till övriga insatser, samt vilka steg som ska genomföras inom ramen för dessa, beroende på den bedömning som görs i det individuella ärendet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har inom ramen för internkontroll 2024 beslutat att förvaltningen ska se över användarvänligheten i samtliga kärnprocesser. Inom ramen för arbetet kommer förvaltningen revidera den hänvisning som görs till en äldre handlägningsprocess för hedersrelaterat våld och förtryck vilket lyfts i granskningen.

Målsättningen är att detta ska leda till en ökad följsamhet till processerna vilket i sin tur leder till en ökad rättssäkerhet för Malmöbon. Översynen av kärnprocessernas användarvänlighet återrapporteras till nämnden i januari 2025.

Insatser

Ytterligare en av iakttagelserna som ligger till grund för aktuell rekommendation och bedömning är att det saknas ett skyddat boende för pojkar och män inom nämndens verksamhet.

Majoriteten av de individer som lever under sådan risk att de behöver skyddat boende är flickor och unga kvinnor vilket är anledningen till att Malmö stad har ett boende just för den målgruppen. Vid behov placerar nämnden pojkar och män hos extern aktör. Den enskilde får inte en sämre insats för att boendet inte drivs i egen regi.

Placeringar görs utifrån individuella behov. Kriscentrum boende heder riktar sig till flickor och unga kvinnor 14 till 22 år. Beroende på ålder placeras individer även i stödboende, jourhem, familjehem eller andra skyddade boenden.

Kriscentrum boende riktar sig till kvinnor över 18 år. Boendet har också placeringar som inbegriper hedersrelaterat våld och förtryck, där kan vuxna kvinnor med barn placeras vid behov av skydd.

När en person utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck bidrar ofta ett större nätverk till att upprätthålla förtrycket. Det medför att det kan vara svårt att bo kvar i anslutning till hemorten och flertalet placeringar görs därför utanför hemkommunen.

Förvaltningen har för närvarande flera placeringar i andra delar av landet, på samma sätt som andra kommuner har placeringar i Malmö.

Rekommendation 2:

Säkerställa att kompetensen inom nämndens verksamhet kring hedersrelaterat våld och förtryck och våld i hemmet efterfrågas i de utredningar av barn där det förekommer hedersproblematik eller våld.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen arbetar kontinuerligt med att säkerställa att medarbetares och chefers kompetens och kunskap, inom nämndens verksamheter, är relevant och uppdaterad för att genomföra sina respektive uppdrag.

Det finns särskild kompetensutveckling i frågor rörande att förebygga och motverka våld i dess olika uttryck.

Malmö stad är huvudman för ett Kompetenscentrum mot våld i nära relation som omfattar flera skånska avtalskommuner.

Inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen finns också flera verksamheter med särskild kompetens om våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck. Resursteam heder erbjuder stöd och konsultation vid behov. Resursteam heder behöver inte konsulteras i samtliga ärenden.

Fördjupningsutbildningar avseende hedersrelaterat våld och förtryck har genomförts i förvaltningens utredningsenheter och mottagningsenheter för att kontinuerligt bibehålla och öka kunskapen inom området. Syftet är att ge ett relevant stöd och fler verktyg till socialsekreterare. Vid behov konsulteras specialistverksamheter såsom Resursteam heder.

Förvaltningen kommer att implementera *Malmö Lär*, vilket är en kommungemensam plattform för interna utbildningar. Denna kommer, på sikt, möjliggöra för en än mer kvalitetssäkrad uppföljning av kompetensutvecklingsinsatser.

Utbildningsinsatser för medarbetare i Malmö stad

Resursteam heder och Kompetenscentrum har tagit fram en digital utbildning i fem delar avseende hedersrelaterat våld och förtryck som nås via Malmö stads intranät och riktar sig till alla medarbetare i Malmö stad. Fördjupningsutbildning erbjuds efter avslutad grundkurs.

Sammantaget så syftar kompetensutvecklingsinsatserna till att öka kompetensen inom Malmö stad i frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck. Stadens medarbetare ska få ökade förutsättningar att identifiera Malmöbor som lever med hedersproblematik och få ökad trygghet i att stödja utsatta Malmöbor utifrån sin yrkesroll.

Del ett i den digitala grundutbildningen förklarar bland annat vad som utgör hedersrelaterat våld och förtryck, vad som skiljer från våld i nära relation, beskriver

olika typer av våld samt psykiska och fysiska konsekvenser att leva under en hederskontext.

Del två ger en inblick i vad det kan innebära att leva med hedersnormer och hur detta kan yttra sig.

Del tre beskriver vilka indikationer som tyder på att barn i olika åldrar och vuxna lever i en hederskontext.

Del fyra ger tips och verktyg för hur man kan förhålla sig i sin yrkesroll när man stöter på hedersproblematik.

Del fem presenterar och informerar om Malmö stads egna verksamheter såsom Resursteam heder och Kompetenscentrum mot våld i nära relation samt *hur* och *när* verksamheterna kan användas. Exempelvis genom konsultation i enskilda ärenden hos Resursteam heder.

Under 2021–2022 genomförde 1 800 medarbetare i Malmö stad en digital basutbildningen avseende hedersrelaterat våld och förtryck, då det fanns ett behov av en bredare kunskapshöjning i frågan.

Planerade och kompletterande utbildningsinsatser

Utbildningsinsatser tas också fram vid behov och behöver tillhandahållas kontinuerligt inom förvaltningen. Efterfrågan på utbildningar är stor.

Resursteam heder håller en fördjupningsutbildning avseende hedersrelaterat våld och förtryck för totalt 41 socialsekreterare på mottaget i slutet av februari och i början mars 2024.

Socialsekreterare inom social jour kommer genomföra fördjupningsutbildning under mars-april 2024. Fördjupningsutbildningar kommer fortsätta att genomföras för fler enheter under 2024.

Rekommendation 3:

Säkerställa att kartläggning och analys genomförs av förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck gällande barn.

Under 2017–2018 genomfördes en omfattande studie av förekomsten av hedersrelaterat våld och hedersnormer i Malmö, Göteborg och Stockholm tillsammans med Örebro Universitet.

Studien *Heder och samhälle - Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets utmaningar* som publicerades 2019 innehöll både enkätundersökningar med 15-åriga Malmöbor och intervjuer.

Intervjuerna genomfördes både med sakkunniga och med personer med personliga erfarenheter av hedersrelaterat våld och förtryck. Studien visar på hur hedersrelaterat våld och förtryck tar sig uttryck och orsakerna bakom. Studien bekräftade att hedersrelaterat våld och förtryck förekommer i Malmö.

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39) ska socialnämnden analysera om utbudet av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare svarar mot behoven i kommunen.

Arbetsmarknads – och socialförvaltningen genomför en årlig sammanställning över statistik inom området våld i nära relationer. I sammanställningen ingår exempelvis antal konsultationer hos Resursteam heder och antal personer som årligen bott på Kriscentrum boende heder.

Förvaltningen är positiv till att, till exempel i samband med nämndens årsanalys, inkludera en sammanställning över utvecklingen inom området våld i nära relationer.

Som beskrivs under *rekommendation ett* pågår ett utvecklingsarbete där förvaltningen undersöker möjligheten att införa koder i verksamhetssystemet för vilken problembild som är grunden för en *beviljad insats*. I arbetet ingår att kunna välja mellan flera alternativa orsaker till att en insats beviljas exempelvis heder.

Förslaget avser inledningsvis barnärenden inom IFO. Arbetet skulle innebära att, det utöver aktualiseringsorsak som beskrivs i rapporten, går att följa på aggregerad nivå, vilka insatser som beviljas med anledning av hedersproblematik.

För att genomföra en kartläggning av situationen i staden som helhet skulle nämnden behöva ett bredare dataurval än vad som är möjligt genom verksamhetsstatistik.

Förvaltningen är positiv till att revisionsgranskningen lyfter frågan och kommer i samverkan med berörda nämnder undersöka möjligheten att inkludera frågor avseende våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck inom befintliga undersökningar som Malmö stad genomför. Det gäller exempelvis den enkätundersökning som skickas ut till ungdomar inom ramen för *Communities that Care* (CTC) respektive *Ung livsstil Malmö*.

CTC är ett vetenskapligt grundat system med fokus att gemensamt på samhällelig nivå och ur ett långsiktigt perspektiv skapa goda och trygga uppväxtvillkor för barn och unga genom att stärka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer. Aktörer som ingår är förskola, skola, socialtjänst, polis, räddningstjänst, civilsamhälle, boende och näringsliv.

Fritidsförvaltningen och kulturförvaltningen samarbetar med forskningsgruppen *Ung livsstil* för att studera idrott, kultur, fritid, livsvillkor och hälsa bland barn och unga i Malmö.

Rekommendation 4:

Säkerställa att uppföljning och utvärdering genomförs av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck gällande barn inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Regeringen har uppdragit åt Socialstyrelsen att främja systematisk uppföljning av socialtjänstens insatser till individer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialstyrelsen ska se över, anpassa och komplettera andra kunskapsstöd för arbetet mot våld i nära relationer så att de fullt ut kan användas även i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Förvaltningen bedömer att Socialstyrelsens uppdrag kommer att ge goda förutsättningar för att bedöma de insatser som finns tillgängliga, och insikter om vilka insatser som bör finnas tillgängliga framöver.

Arbetsmarknads- och socialnämnden är enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9) skyldiga att ha ett ledningssystem för det systematiska kvalitetsarbetet.

Förvaltningen reviderade kvalitetsledningssystemet under 2023 och nämnden godkände beskrivningen av kvalitetsledningssystemet på nämndens sammanträde i december samma år (ASN-2023-18490).

Processer och rutiner är grunden i kvalitetsledningssystemet. Enligt Socialstyrelsens föreskrift ska den som bedriver socialtjänst identifiera, beskriva och fastställa de processer och rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet. Behovet av processer och rutiner kan se olika ut för olika verksamheter och behovet styrs av hur riskfylld eller komplicerad verksamheten är.

Av kvalitetsledningssystemet framgår vilka förväntningar som finns på chefer så väl som medarbetare som arbetar inom socialtjänsten. All personal har en uppgift i att delta i kvalitetsarbetet och införliva det i det vardagliga arbetet. Det innebär att risker så väl som avvikelser ska uppmärksammas och bedömas. Medarbetare och chefer ska även ge stöd för samverkan så att arbetet kan ske med en helhetssyn av Malmöbarns situation.

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter ska tre olika verktyg användas för det systematiska förbättringsarbetet; riskanalyser, egenkontroller samt utredning och sammanställning av avvikelser, klagomål och synpunkter.

Hedersrelaterad problematik är inkluderad i kärnprocessen för våld i nära relation. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har valt att lyfta våld som tema i en egen kärnprocess för att särskilt uppmärksamma frågan och för att förvaltningens arbete ska utgå ifrån förvaltningens samlade kompetens inom området.

Barn- och ungdomsvård finns samlade i kärnprocess för barn- och ungdomsvård där hedersproblematik ingår.

Inom kärnprocesserna för ekonomiskt bistånd och boende framgår det hur medarbetare ska agera och vem som ska kontaktas vid oro för att någon är utsatt för våld i nära relation eller hedersförtryck.

Uppföljning sker i enskilda ärenden under tiden det finns en pågående insats. Placeringar utanför hemmet ska enligt socialtjänstlagen och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) övervägas eller omprövas var sjätte månad och följas upp genom samtal med barnet.

Mot bakgrund av det bedömer förvaltningen att uppföljning och utvärdering av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck redan ska genomföras. Det kan dock finnas en risk att bristande kännedom om kärnprocesser bland medarbetare och chefer kan innebära att detta inte sker i tillräcklig omfattning.

Förvaltningens bedömning är att det pågående och planerade arbete som beskrivs under rekommendation ett och två kommer att leda till en ökad kännedom och kompetens inom området. Det kommer i sin tur att leda till ett än mer aktivt kvalitetsarbete där fler personer kommer att involveras.

Förvaltningen vill även uppmärksamma att arbetsmarknads- och socialnämnden, inom ramen för intern kontroll 2024, beslutat att förvaltningen ska se över användarvänligheten i samtliga kärnprocesser. Målsättningen är att detta ska leda till ökad följsamhet till processerna vilket i sin tur leder till en ökad rättssäkerhet för Malmöbon.

Åtgärden återrapporteras till nämnden i januari 2025.

Rekommendation 5:

Säkerställa att samverkan sker med förskolenämnden kring arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck gällande barn.

Rapporten redogör för flera exempel på befintlig samverkan mellan arbetsmarknads- och socialnämnden och förskolenämnden avseende arbetet mot våld. Rapporten beskriver flera projekt som startats inom ramen för Samverkan för barn och unga i Malmö (SBUM), vars syfte är bygga och upprätthålla en stark och systematisk samverkan för tidig upptäckt och lättillgängligt stöd till barn, unga och de föräldrar som behöver det.

I SBUM ingår arbetsmarknads- och socialförvaltningen, grundskoleförvaltningen, förskoleförvaltningen, gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen, fritidsförvaltningen, funktionsstödsförvaltningen, kulturförvaltningen, stadskontoret, polisen samt Region Skåne (barn och ungdomspsykiatri).

Granskningsrapporten beskriver exempel som sprungit ur denna samverkan, till exempel *Trygga barnet*.

Genom gemensam styrning, struktur och tydlig samordning kan förskola, skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård identifiera behov och ge barn och deras föräldrar samordnad hjälp och stöd i ett tidigt skede.

Trygga barnet utgör ett forum för förskola och socialtjänst att resonera kring situationer där det finns osäkerhet kring hur personal ska agera, även innan en orosanmälan är aktuell. Arbetet förväntas ge ökad kompetens hos medarbetare i förskolor att upptäcka tidiga tecken på ogynnsam utveckling. Som har beskrivits i *rekommendation ett* är socialtjänstens utredningar alltid bredare än aktualiseringsorsak vid en orosanmälan.

Under 2024 kommer *Trygga barnet* starta på 73 förskolor och nio öppna förskolor. Det ska vara implementerat i samtliga förskolor under 2025.

En utökad implementering av *Trygga barnet* förväntas dessutom bidra till ökad samverkan och kunskap om tillgängliga insatser hos olika förvaltningar, myndigheter och andra instanser.

Barn blir är en mångårig samverkansform mellan förskoleförvaltningen och arbetsmarknads- och socialförvaltningen.

Formen för arbetet har utvecklats och innefattar nu tvärprofessionella konsultationsteam bestående av en rektor, specialpedagog och en socialarbetare. *Barn*

blir ska stärka pedagoger i att erbjuda tidigt stöd till familjer och deras barn där de upptäcker tidiga tecken på oro och risk för ogynnsam utveckling.

Socialarbetare bidrar exempelvis med att tidigt uppmärksamma ett barns behov av stöd från förskolan och socialtjänst samt ger stöd vid en eventuell orosanmälan. På sikt ska dessa team integreras med barnteamen i *Trygga barnet*.

Socialtjänsten besöker regelbundet förskolor för att informera om socialtjänstens arbete. Ungefär tre förskolor i månaden informeras om orosanmälningar och vikten av att anmäla vid oro samt möjligheten att rådfråga socialtjänsten vid tveksamhet.

Förskolenämnden genomför en genomlysning av orosanmälningar som gjorts under 2023 vilket sker i samverkan med arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Arbetet förväntas synliggöra vilka grunder för orosanmälningar som förskolorna kan behöva stöd i att utveckla sin förståelse för.

Genomlysningen ska vara genomförd den 31 maj 2024.

Förvaltningens samverkan med förskolenämnden fortsätter utvecklas inom ramen för redan etablerade kanaler.

Med bakgrund i vad som redovisas i ärendet föreslås arbetsmarknads- och socialnämnden godkänna yttrandet och skicka det till Stadsrevisionen.

Ansvariga

Louise Linde Enhetschef

Truls Hallin Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef